

Stadsvandring bland graffiti och industri

Snart är det dags för den årliga kulturfestivalen i Snösätra industriområde. Här finns stora ytor att måla lagligt på året om.

När **Torleif Cederstrand** visar runt i Snösätra industriområde är det gråmulet och råkallt. Det känns först öde men allt eftersom blir både företagare och målare synliga. Daniel Blomgren som hyr lokal här kommer förbi och frågar om han tillfälligt får ställa in lite grejer hos Torleif, själv har han fullt.

– Sen graffiti kom har det blivit trevligare här, säger Daniel. Hans största problem är att kommunen bara erbjuder rivningskontrakt, det vill säga hyresperioder på tre månader i taget. Det centrala läget är perfekt, men villkoren gör tillvaron osäker för näringsidkarna.

Snösätra industriområde är Stockholms äldsta och enda bevarade i sitt slag. Det är rufft och vackert på samma gång. Närmast är det att gå hit från tunnelbanestationen Rågsved. Så fort man lämnat miljon – programmet passerar gångvägen ett koloniområde och beteshagar. Snösätra är känt långt utanför Sveriges gränser och lockar besökare och konstnärer från hela världen sedan 2015. I slutet av maj varje år är det en stor festival här, [Spring beast](#). Då målas hela om – rådet om. Utställningen ["Snösätragränd wall of fame"](#) får sedan inte målas över förrän vid nästa års festival.

Graffiti är fortfarande en kontroversiell konstform och inför valet 2018 sa Moderaterna och Liberalerna i Stockholms stad att de skulle riva alla lagliga graffitiväggar. Att koppla gatukonsten till skadegörelse och droger känns långt bort i ett samtal med tvåbarnspappan Jesper. Idag har han tagit ledigt från jobbet som projektledare på en plastindustri för

att vara här och måla. Det gör han sådär två till fyra gånger i månaden.

– De som säger att graffitins kärna är vandalism, det får stå för dem, jag har inte målat så mycket illegalt, säger Jesper, med signaturen jde. Det finns de som gör tavlor och ställer ut på gallerier och samtidigt är här i Snösätra och målar.

– Graffitin har blivit så stor idag, det finns säkert 15 etablerade sprayburksmärken, böcker, events och museum, säger Jesper. Själv samlar han på graffitimedia och har 400 tidningar hemma.

– Bland det första föräldrar sätter i sina barns händer är kriter. Genom målningar kan du se hur barnet utvecklas, säger Torleif. Enligt honom målar hälften av dem som målade på stan för fem år sen här istället nu och slipper vara rädda för poliser eller ordningsvakter.

– Stan sparar stora pengar på sanering genom att ha det här området, säger han. Snösätra är ett perfekt område för den som vill se något annat av Stockholm än det vanliga rundturer kan erbjuda. Torleif uppfyller de krav som det nystartade [sociala](#)

[kooperativet Street Business](#) har på dem som ska kunna leda stadsvandringar i deras regi: De ska ha varit bäst i klassen innan det hårda livet började, de ska vara karismatiska och ha något att berätta som visar staden ur ett annat perspektiv. Allt syftar till extrainkom – ster för människor som har dålig pension eller som lever på andra låga ersättningar.

Den som går en vandring med Torleif får höra en hel del från hans liv. Det handlar om allt från inspelning av Vilgot Sjömans [kontroversiella film 491](#), till hur han jobbade med Harry Widemyr, en känd socialarbetare i Stockholm på sin tid, som fångade upp vingklippta unga på glid och via sitt Ungdomsslussen hjälpte dem tillrätta.

– Jag kunde hämta ungdomar hos honom och köra dem tillbaka till hem de rymt ifrån. Då var vi noga med att de skulle ha beröm för att de kom tillbaka, inte skäll för att de rymt, säger Torleif. Under många år hade han får och nötkreatur på skärgårdsön Utö. Under 60 av sina 76 år har han jobbat med missbrukare och kriminella och bland annat varit familjehem både för vuxna och för unga under 18 år.

– Jag har goda vänner som suttit inne i 25 år, men när jag i min ungdom var nära att själv åka in tog jag ett jobb i Tjeckoslovakien i två år, det var precis innan Pragvåren. Mina ungar ska inte behöva hälsa på mig i fängelset, tänkte jag.

Tuffa perioder har kommit och gått i Torleifs liv, just nu har han ingen egen bostad utan bor hos en kompis. Street Business ordnar också stadsvandringar på Norra kyrkogården, om kungarna i Gamla stan, om fåglar och miljonärer i Djursholm och om att vara kvinna och lös – drivare på Södermalm genom tiderna. Idéerna kommer från England och organisationen [Unseen tours](#). Från England kommer också idén om [self help housing](#), att ta hand om ödehus mot att man får använda dem en viss tid, något som Street Business gärna vill förverkliga i Sverige. Torleif håller snyggt i Snösätra, plockar skräp och ställer upp tunnor för sprayburkar. Han står som kontaktperson och undertecknare på det medborgarförslag som bland andra Snösätra

intresseförening och kultur, Streetcorner, Kulturama, Studiefremjandet, Organiserat kaos och Rågsveds och Hagsätra fritidsgårdar lämnat in om att området ska kulturminnesmärkas. De föreslår att alla skötsamma hyresgäster ska få egna ett-årskontrakt, att andrahandsuthyrning ska förbjudas och att hantverkare och konstnärer ska uppmuntras att etablera sig här.

Stadsdelsnämnden Årsta-Enskede-Vantör är positiva, att kulturminnesskydda vill man inte ta ställning till, men tillsammans med exploateringskontoret och kulturförvaltningen ska man utreda möjligheterna för en kulturpark här. Enligt ett tidigare beslut ska en del av området rivas och nio företagare är uppsagda. Industriområdet gränsar till naturreservat och det finns olika pågående konflikter, i grannskapet hittar man också flera romska bosättningar.

Text: Anna Fredriksson

Foto: Anders Löwdin

Uppdatering 1 augusti 2020: Det ser inte så bra ut för Snösätra [i augusti 2020, halva området ska rivas.](#)

[Nu är rivningen påbörjad, 25 november](#)

Läs mer:

Spring Beast 2020, planeras nu till augusti 2020

Snosatra.com

[I Hull fick de bostadslösa nog](#)

Streetbusiness.se

